

28. Genç Mehmet Kaplan'ın gözünden Ahmet Hamdi Tanpınar¹

Dursun ŞAHİN²

APA: Şahin, D. (2024). Genç Mehmet Kaplan'ın gözünden Ahmet Hamdi Tanpınar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö14), 522-533. DOI: 10.29000/rumelide.1455492.

Öz

Bir anlatım biçimi ve iletişim aracı olan mektup, aynı zamanda edebî türlerden biridir. Mektuplar yazılış amacına göre resmî, özel, edebî gibi türlere ayrılırlar. Özel mektuplar aile, eş, dost, akraba, yakın arkadaş ve meslektaşlar arasında yazılan mektuplardır. Mektup türünün edebî anlamda değer kazanması; doğal, içten ve canlı olmasıyla ilişkilidir. Türk Edebiyatında mektup türü uzun bir geçmişe sahiptir. Ancak Batılı anlamda mektup türünün gelişimi Tanzimat Dönemi'nde olmuştur. Sanatçılar mektup yazmakla kalmamış, yazılan mektuplar, başka isimler tarafından bir araya getirilerek kitaplaştırılmıştır. Cumhuriyet döneminde de bu gelenek devam etmiş, tanınmış edebiyatçıların mektupları, kitap bütünlüğünde bir araya getirilmiştir. Bunlardan biri de Mehmet Kaplan'ın arkadaşı Âli Ölmezoğlu'na yazdığı mektuplardır. Zeynep Kerman ve İnci Enginün tarafından bir araya getirilen mektuplar, 1939 – 1944 yılları arasını kapsamaktadır. Kaplan'ın Âli Bey'e yazdığı 67 mektupta o dönemde yaşadıklarına dair samimi ifadeleri vardır. Mektuplar, Kaplan'ın doktora ve doçentlik için yoğun bir çalışma yürüttüğü dönemde yazılmıştır. Yoğun akademik çalışmaların, ekonomik sıkıntılarının baskısı altında kaleme alınan mektuplarda Kaplan'ın duygusal olarak gelgitler yaşadığı görülmektedir. Mektupları, kimi zaman mutlu kimi zaman mutsuz bir ruh haliyle yazmıştır. Kaplan, mektuplarında, hocası Ahmet Hamdi Tanpınar'dan da söz etmektedir. Tanpınar'la ilgili ilginç hükümler vermektedir. Ancak verdiği hükümlerin bazen birbiriyle çeliştiği görülür. Bu çalışma, Kaplan'ın Ahmet Hamdi Tanpınar'la ilgili hükümlerini ve bu hükümlerin arka planında neler olabileceğini içerik analizi yoluyla ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Mehmet Kaplan, Ahmet Hamdi Tanpınar, mektup, içerik analizi.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %18

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 20.02.2024-**Kabul Tarihi:** 20.03.2024-**Yayın Tarihi:** 21.03.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1455492

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD / Dr., Giresun University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Department of Turkish Education (Giresun, Türkiye), dursunshahin@gmail.com, **ORCID ID:** 0000-0001-6932-9486, **ROR ID:** https://ror.org/05s2aq822, **ISNI:** 0000 0004 0399 3319, **Crossreff Funder ID:** 100017218

Ahmet Hamdi Tanpınar from the viewpoint of young Mehmet Kaplan³

Abstract

The letter which is a form of expression and a means of communication, is also one of the literary genres. Letters are divided into types such as official, private and literary according to the purpose of writing. Private letters are letters written between family, spouses, friends, relatives, close friends and colleagues. Gaining literary value of the letter genre; It is associated with being natural, sincere and alive. The letter genre has a long history in Turkish Literature. However, the development of the letter genre in the Western sense occurred in the Tanzimat Period. The artists not only wrote letters, but the written letters were brought together by other names and compiled into a book. This tradition continued during the Republic period, and the letters of well-known literary figures were brought together as a book. One of these is the letters Mehmet Kaplan wrote to his friend Ali Ölmezoğlu. The letters collected by Zeynep Kerman and İnci Enginün cover the years 1939 - 1944. In the 67 letters Kaplan wrote to Ali Bey, there are sincere expressions about his experiences at that time. The letters were written while Kaplan was working intensively for his doctorate and associate professorship. In the letters written under the pressure of intensive academic studies and economic difficulties, it is seen that Kaplan experienced emotional tides. He wrote letters, sometimes in a happy, sometimes in an unhappy mood. Kaplan also mentions his teacher Ahmet Hamdi Tanpınar in his letters. He makes interesting judgments about Tanpınar. However, it is seen that the provisions he gives sometimes contradict each other. This study aims to reveal Kaplan's provisions related to Ahmet Hamdi Tanpınar and what may be happening in the background of these provisions through content analysis.

Keywords: Mehmet Kaplan, Ahmet Hamdi Tanpınar, letter, content analysis.

Giriş

Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nın önde gelen isimlerinden biri olan Mehmet Kaplan, 18 Mart 1915'te Sivrihisar'da dünyaya gelmiştir. Kaplan, burada fakirlik içinde geçen çocukluğunun ardından ailesinin Eskişehir'e göç etmesiyle kendini bulmaya başlar (Büyükkavas, 1997, s. 1).

Ailenin ekonomik durumu Eskişehir'e taşındıktan sonra da düzelmediği için Kaplan, hem okuyup hem çalışarak ailesine ekonomik destek sağlama gayreti içinde olmuştur. Muharrem Dayanç, onun gündüzleri okula, geceleri istasyona veya fabrika kapısına bir şeyler satmaya gittiğini, bu koşuşturma içinde boş vakit bulursa Eskişehir Halkevi Kütüphanesine koştuğunu ifade eder (Dayanç, 2013, s. 48).

³ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethics Statement: It does not require it.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – Ithenticate, Rate:18

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 20.02.2024-Acceptance Date: 20.03.2024-Publication Date: 21.03.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1455492

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Kaplan hayatına yön verecek olan bu kütüphanede kitaplarla tanışıp kaynaşmış, burayı “bir beyaz düşünce mabedi” olarak görmüştür.

Kütüphanede okuduğu kitaplarla kendini geliştiren Kaplan'ın liseden sonraki hedefi, Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümüdür. Ancak Yüksek Öğretmen Okulu'nda bu bölüm olmadığından Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne kaydolar. Edebiyat Fakültesi'nde Prof. Fuat Köprülü, Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, ve Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat'tan faydalandığını dile getiren Kaplan, sanatkarlığı, şahsiyeti, zevki ve geniş kültürü ile asıl hayranlığının Ahmet Hamdi Tanpınar'a olduğunu söyler (Büyükkavas, 1997, s. 2).

1939'da üniversiteyi bitirir ve aynı yıl Fuat Köprülü tarafından asistan namzedi olarak Fakülteye alınmışsa da 1940'da Ahmet Hamdi Tanpınar'ın asistanı olur. Bu süre zarfında, Prof. Dr. Mümtaz Turhan ve Mükrimin Halil Yınanç'tan psikoloji ve Türk tarihi dersleri alır. 1942 yılında Namık Kemal isimli doktora çalışmasını tamamlar (Soydaş, 2019, s. 494-495), 1946 yılında da "Tevfik Fikret" hakkındaki araştırmasıyla doçent olur.

Zeynep Kerman, Mehmet Kaplan'ın, hocası Ahmet Hamdi Tanpınar'ı tanıtmak, sevdirmek adına ömür boyu çaba gösterdiğini ifade eder (Kaplan, 2015, s. 7). Kerman, Kaplan'ın Tanpınar'la ilgili çalışmalarını dört grupta ele alır (Kaplan, 2015, s. 8):

1. Şiir, hikâye, roman incelemeleri ve tanıtımları,
2. Denemeler,
3. Önsözler,
4. Lise ders kitaplarına aldığı metin, açıklama ve sorular

Mehmet Kaplan'ın ilk grupta yer alan yazılarında “Bursa'da Zaman”, “Bir Gül Bu Karanlıklarda”, “Geçmiş Zaman Elbiseleri” gibi şiirlerinin incelendiği, *Abdullah Efendinin Rüyalari, Yaz Yağmuru, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi* gibi eserlerinin tanıtımlarının yapıldığı görülmektedir. Kaplan'ın Tanpınar'la ilgili denemeleri Tanpınar'ın zaman anlayışı, Tanpınar'a göre güzel eserde bulunması gereken üç temel özellik gibi konuları içermektedir. Kaplan'ın *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Mahur Beste, Abdullah Efendinin Rüyalari, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan Düşünceler, Görüşler, Özdeyişler, Yahya Kemal* gibi eserlere yazdığı yazılar da önsözlerin içeriğini oluşturmaktadır. Son bölümde de Tanpınar'ın lise ders kitaplarına alınan metinleri, bu metinlerle ilgili açıklama ve sorular yer almaktadır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ölümünün ardından 1963'te yayınladığı *Tanpınar'ın Şiir Dünyası* adlı eseri de Mehmet Kaplan'ın hocasına duyduğu sevginin ve onu genç kuşaklara tanıtmak istediğinin örneklerinden biri olarak gösterilebilir. Kaplan'ın Tanpınar'la ilgili yazıları kronolojik olarak incelendiğinde ilk yazısını 1941 yılında *Abdullah Efendinin Rüyalari* üzerine yazmıştır. Bu yazı “Abdullah Efendi Rüyası” başlığıyla 1943'te de yayınlanmıştır. Tanpınar hakkında ikinci yazı “Bursa'da Zaman Şiiri Hakkında”dır. Bu yazı da 1944 yılında yazılmıştır. Kaplan'ın diğer yazıları, 70'li yıllar ağırlıklı olmak üzere, 1955 sonrası yazılmıştır. Bu yıllar, Kaplan'ın akademik kimliğinin şekillendiği yıllardır.

Mehmet Kaplan ve Ahmet Hamdi Tanpınar

Mehmet Kaplan, 1939 yılında, *Eşrefoğlu Rumi Hayatı ve Eserleri* adlı bir inceleme hazırlamış, Emir Sultan üzerine yazmış olduğu bitirme teziyle de mezun olmuştur. Aynı yıl yeni kurulan Yeni Edebiyat Kürsüsünün başkanlığına da Ahmet Hamdi Tanpınar profesör olarak atanmış, Kaplan da Tanpınar'ın

yanında asistanlığa başlamıştır. İki ismin tanışıklığı, Kaplan'ın Yüksek Muallim'de talebeliği zamanına dayanmaktadır. Kaplan, bu tanışıklığı, bir tesadüfe bağlayarak kendisini Necip Fazıl'ın çıkardığı *Ağaç* mecmuasında, *Kültür Haftası* mecmuasında çıkan şiirlerinden, yazılarından ve tercümelerinden tanıdığını, sevdiğini belirtir. Tanpınar'la bir akşam, Kadıköy iskelesinde rastlaşırlar, Tanpınar'ı daha önceden tanımış olan Kaplan'ın arkadaşları Ali Ölmezoğlu ve Cahit Okurer, Kaplan'ı Tanpınar'a "şiirle meşgul biri" olarak tanıtır (Kaplan, 1990, s. 23).

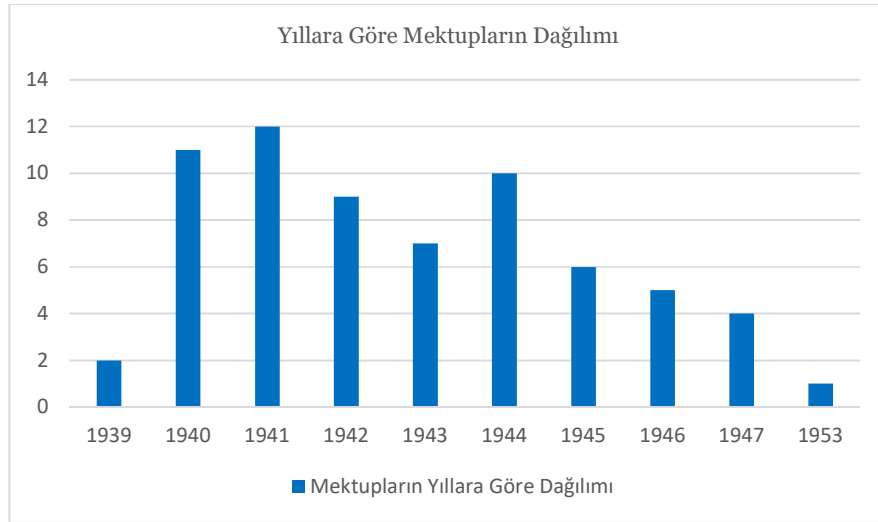
Hale Nur Çebi, Kaplan'ın Tanpınar'a dair düşüncelerini şu şekilde aktarmaktadır (Çebi, 2020, s. 24):

"Ölümüne (1962) kadar Tanpınar'ın yanında kaldım. Bu benim hayatımın en büyük saadeti oldu. Çünkü Tanpınar -bugün de aynı kanaattayım- Türk edebiyatının yetiştirdiği en büyük şahsiyettir. Çok kültürlü bir insan aynı zamanda şair... Onun çırağı oldum... Çok şey öğretti bana. Tarihle aram hoş değildi. Tanpınar Cevdet tarihini okumamı mecburiyet haline soktu. Karagümrük'te, damı akan bir evde yorganı üstüme çekerek Cevdet Paşayı okudum. Tanpınar çok yönlü bir insandı. Romancı, şair, hikayeci...bazı yazarları beraber okur ve tartışırız. Çok zevkli günlerimiz geçti."

Zeynep Kerman ve İnci Enginün de, Kaplan'ın, Tanpınar'ı sadece yaşarken değil, ölümünden sonra da eserleriyle kendisine ve öğrencilerine rehberlik eden; dostluk, sanatkârlık ve zengin kültürün büyük bir örneği bir kişi olarak gördüğünü aktarır (Kerman - Enginün, 2000, s. 21).

Mehmet Kaplan'ın "Âli'ye Mektuplar"ı

Mehmet Kaplan'ın 1939 – 1953 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Yüksek Öğretmen Okulu'ndan sınıf arkadaşı Âli Ölmezoğlu'na yazdığı altmış yedi mektup ve 1953 yılı Ağustos ve Eylül aylarına ait kısa günlüğü, Zeynep Kerman ve İnci Enginün tarafından bir araya getirilerek kitaplaştırılmıştır. Kaplan, mektupları yazmaya başladığında 24, mektupları yazmayı bitirdiğinde de 32 yaşındadır (1953 yılında yazdığı tek mektup, hariç tutulmuştur).



Tablo 1: Mehmet Kaplan'ın Âli Ölmezoğlu'na Mektuplarının Yıllara Göre Dağılımı

Mektupların yıllara göre dağılımı incelendiğinde en fazla mektubun 1941 yılında yazıldığı görülmektedir. Yoğunluğun 1940 ve 1944 yıllarında da devam ettiği görülürken 1939 yılı 1, 1953 yılı da 1 mektupla en az mektup yazılan yıllardır.

Kaplan'ın Âli'ye mektup yazdığı yıllar, dünyada ve ülkemizde siyasi ve ekonomik buhranların yaşandığı yıllardır. 1939'dan itibaren bütün dünya ekonomisi evrensel ve topyekûn bir savaşın etkisi altında kalmıştır (Arslan, 2016, s. 2). Kaplan'ın mektuplarında da bu durum, kendini açıkça hissettirmektedir. Kömür almada yaşadığı sıkıntılar ve parasızlık Kaplan'ın Âli Bey'e yakındığı meseleler arasında yer almaktadır (Kaplan, 1992, s. 118).

Mektuplarda Kaplan'ın doktora ve doçentlik için verdiği uğraşı, gençlere örnek teşkil edecek niteliktedir. Kaplan'ın kaynaklara ulaşmada, içinde bulunduğu akademik ortamlarda yaşadığı sıkıntılar ve tüm bunlara rağmen gösterdiği gayret, mektuplarda önemli bir yere sahiptir.

Kaplan'ın mektuplarında etkilendiği isimlerden de bahseder. Örneğin Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirlerini bir noktaya kadar beğenirken, şiirde asıl beğendiği ismin Cahit Sıtkı Tarancı olduğunu ifade etmektedir (Kaplan, 1992, s. 111). Kaplan'ın etkilendiği isimlerden biri de Alain'dir. Mehmet Kaplan'ın ilk mektubundan itibaren Alain okuduğunu ve ona duyduğu abartılı hayranlığı kaleme aldığını dile getiren Gökçe Ulus, arkadaşı ile paylaştığı duygu ve düşünce dünyasının aracısı 67 mektubun 33 tanesinde Alain'in adını anarak ona övgü dolu sözler söylediğini, diğer mektuplarının hemen hepsinde Alain'den alıp benimsediği "irade, harekete geçme, yaratma" gibi kavramlardan bahsettiğini belirtir (Ulus, 2020, s. 239, 240).

Kaplan'ın mektuplarında Alain gibi sıkça bahsettiği başka isimler de vardır. Eşi Behice Hanım'ın bu isimler arasında en sık bahsedilen isim olması doğaldır. Çünkü Kaplan, Âli Bey'e hayatındaki tüm olayları en ince teferruatına kadar yazmaktadır. Behice Hanım'la evliliğe giden yol, bu yolda karşılaştığı zorluklar, evlilik sonrasında yaşadıkları hadiseler, mektuplarda yer almaktadır. Mektuplarda Behice Kaplan'dan sonra en çok zikredilen isim, Cahit Okurer'dir. Okurer, mektupların yazıldığı yıllarda Kaplan'ın yakın dostlarından biridir (Topçu, 2012, s. 1987). Orhan Okay da Cahit Okurer ve Mümtaz Turhan'ın katıldığı toplantıların Mehmet Kaplan'ın evinde üniversite ve ilk asistanlık yıllarında sürdüğünü belirtir (Okay, 2003, s. 23). Mehmet Kaplan'ın kendisini düşüncesine yön veren Anadolularla tanıştıran Okurer'le dostluğu sadece okul yıllarıyla sınırlı kalmamış, yıllarca devam etmiştir. Mehmet Kaplan, Ahmet Hamdi Tanpınar'la yirmi beş yıl beraber çalışmıştır. Kaplan'ın bu süre zarfında Tanpınar hakkında birbirinden farklı görüşler edinmiştir. Tanpınar'la ilgili görüşleri de arkadaşı Âli'ye yazdığı mektuplarında önemli bir yer tutmuştur.

Âli'ye Mektuplarda Tanpınar

Kaplan, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın mektupları üzerine yazdığı bir yazısında bir sanatkarı besleyen kaynakları üç maddede sıralamaktadır:

1. Şahsiyet ve hayat tecrübesi,
2. Çevresi ve kültürü.
3. Mektuplar

Kaplan'a göre mektuplar, Tanpınar'ın atölyesini, arka planını göstermektedir (Kaplan, 2015, s. 174). Kaplan'ın düşüncesinden hareketle gerçekleştirilen bu çalışma da onun atölyesini, arka planını Ahmet Hamdi Tanpınar ekseninde ele almayı amaçlamaktadır.

Kaplan'ın mektuplarında Tanpınar'la ilgili birbirinden farklı, kimi zaman tezat olarak nitelendirilebilecek ifadeler rastlanmaktadır. Örneğin 1940 yılı Temmuz'unda yazdığı mektubunda Tanpınar'ın, kendisine, "umumî kültürünü artırması" için verdiği bir kitabın sayfalarını bile

açmadığından yakınlıkla Tanpınar'a artık gıpta etmediğini söyler. 1941 yılında yazdığı başka bir mektubunda da Tanpınar'ın kendisine ve eşi Behice Hanım'a, bir dost bir ağabey gibi davrandığından duyduğu hoşnutluğu dile getirir. Bazı mektuplarında Tanpınar'ı çalışkan olmamakla itham ederken kimilerinde de Tanpınar'ın unutkanlığına dikkat çeker. Kaplan'ın Tanpınar'la ilgili ifadelerindeki zıtlıkların aka planda yatan sebeplerini anlayabilmek için çalışmada elde edilen tespitler kronolojik olarak ele alınmıştır.

Yazılış tarihi yer almayan ancak içeriğinden 1939 yılında yazılmış olabileceği değerlendirilen mektubunda Tanpınar'ın, Necip Fazıl ile ilgili değerlendirmelerini aktarmaktadır. Tanpınar, Necip Fazıl'ın okumadan dâhi olmak düşüncesiyle alay etmektedir:

Ahmet Hamdi bir gün Necip Fazıl'dan bahsederken, "O, yeryüzünde akla gelmeyen bir teşebbüse girişti: Hiçbir şeyi okumadan dâhi olmak. Maatteessüf muvaffak olamadı. Yapabilseydi, beşeriyete büyük hayır işleyecekti, dedi. Dâhi değil insan olmak için bile bu usul kabil-i tatbik değildir. Kitapların boşluğunu ve ancak insanın kendi yolunu bizzat bulunmasından bahsediyorsan o başka. Fakat hiçbir insan kendi kendine kafi değildir. Bu müthiş bir gurur olur (s. 19).

Tanpınar'ın Necip Fazıl'la ilgili ifadeleri bunlarla sınırlı değildir. Salih Zeki Aktay'ın, Tanpınar'ın Necip Fazıl aleyhinde söylediklerini Necip Fazıl'a anlatması üzerine Necip Fazıl'ın *Haber*'de yazdıkları Ahmet Hamdi'yi kızdırmıştır. Tanpınar, bu yazı üzerine sövmeye varan ağır ifadeler kullanmıştır. Kaplan, Tanpınar'ın Necip Fazıl'la ilgili söylediklerini de aktarır:

Necip Fazıl'la bir zaman arkadaşlık! Bana benzer hususiyetleri vardı. Mesela o da ben de bol para harcarız. Fakat benim kaynaklarım namusludur. Sonra ona gülünçlüğü için tahammül ediyordum. Onun mistisizmini şöyle tasvir etti: "Tuzu, şekeri, karabiberi, keçi tırnağını karıştır, üstüne bir işe. İşte mistisizm. Sonra "bana çok zararı dokundu dedi. Bir defa bıyıktan düz saçtan monümental alından nefret ettirdi."(s. 19, 20).

Burada Tanpınar, Necip Fazıl'ın para kaynağına dair ciddi imalarda bulunmakta, mistisizmiyle ve fiziki görünümüyle de alay etmektedir.

Mehmet Kaplan, 5 Haziran 1940 tarihli mektubunda "Ve benim için başka hiçbir arkadaş yok. Hamdi Bey'den, Behice'den başka kimseyle temas etmiyorum (s. 24)." diyerek Tanpınar'la arkadaşlığına değinir. Ancak bu mektuptan on dokuz gün sonra 24 Haziran 1940 tarihli mektubunda ise Tanpınar'la samimiyetini yüzeysel olarak nitelendirir. Bunda Tanpınar'ın o sıralar farklı ilişkiler içinde olması etkili olabilir:

Hamdi Bey'le yine sathî bir samimiyetimiz var. Evli birisine âşık. Anlatıyor. Daima hasta ve uykusuz olduğunu söylüyor. Burada gülünecek sahneler oluyor, fakat tek başına gülemiyorum (s. 29).

Kaplan, arkadaşı Âli Bey'e yeni şiirlerini gönderip onun da fikirlerini almak istemektedir. Kaplan'ın kendisi de şiirleriyle ilgili değerlendirme yaparken Tanpınar'ın etkisinde kalmaktan hoşnut olmadığı "Beşinci mısra pek Ahmet Hamdi kokuyor (s. 30)." ifadesinden anlaşılmaktadır.

16 Temmuz 1940 tarihli mektubunda teşbih üzerine düşüncelerini örneklerken Tanpınar'dan da yararlanmaktadır:

Teşbih hakkında Nurullah Ataç'ın ve senin fikrin bana biraz müfrit gibi geliyor. Teşbihlerin de güzeli bayağısı olabilir. Güzeli, iki kelime içinde bir dünya, bir hassasiyet yaratmağa kafidir; söyleyiş, nasıl müstakil bir şeyse, o da öyle. Hamdi Bey'in "Bir masal meyvesi gibi paylaştık mehtabı kırılmış dal uçlarından" veya Haşim'in "Göllerde bu dem bir kemiş olsam", Cahit Sıtkı'nın "Ve ölüm kapımda kişner susuz bir at oldu nihayet" mısraları kudretlerini, ahenkten ziyade imajlarına borçlu (s. 37).

Mektubun devamında Kaplan, Tanpınar'ın, kendisine göre, yeterince okumamasından yakınır. Bu durum, Tanpınar'ın kendisini sürekli okumaya, araştırmaya teşvik etmesi karşısında bir öğrenci reaksiyonu olarak da görülebilir:

Âli, burada canım sıkılıyor. Kütüphanede Tanzimat'a ait kitaplar olsaydı okuyacaktım. Yanımda bir, iki eser var. *Ölümler Evinin Hâtırâtı* ve Maurice Barrés'in *Kan, Zevk ve Ölüm Hakkında* eseri(ni) karıştırıyorum. İkincisini Hamdi Bey kütüphanesinden verdi. "umumi kültürünü arttır" dedi. Fakat kendisi sahifelerini açmamış. Onu daha yakından tanımaya başladım. Gıpta dahi etmiyorum (s. 38).

Kaplan'ın mektubundaki serzenişlerine benzer bir yakınma da Ferit Edgü tarafından dile getirilmiştir. Edgü, arkadaşına ödünç verdiği *Ulysses*'in Ahmet Hamdi Tanpınar'a verildiğini öğrenir. Tanpınar, Edgü'ye, her gece *Ulysses*'tan bir sayfa okumadan uyuyamadığını söyleyince Edgü, bir daha kitabını geri isteyemez (Edgü, 2000, s. IV).

Anadolu'da gençlerin askerliğini yaptıktan sonra kimlik kazanacağı düşüncesi vardır. Aynı düşünceye sahip olduğu izlenimi veren Kaplan da Tanpınar'ın askerliğini yaptıktan sonra düzeleceğini ummaktadır. "Hamdi Bey askere gitmişti, gelmiş. Tabii yine âşık, hoşsohbet, dağınık ve unutkan" (s. 46) ifadeleri Kaplan'ın hayal kırıklığını göstermektedir. Kaplan'ın beklentisi ilk bakışta makul gibi görünse de Tanpınar'ın askerliğini 39 yaşındayken Kırklareli'nde topçu teğmeni olarak yapmış olması göz önüne alındığında, Tanpınar için olgunlaşma çağının çoktan geçtiği anlaşılacaktır.

Esra Sazyek de Tanpınar'daki dağınıklığın sürekliliğini, Kaplan'ın, onu Narmanlı Yurdu'ndaki ziyareti sırasında gördüğü manzarayla anlatır. Kaplan, odayı şöyle tasvir eder:

"Oda her zamanki gibi içinden bir zelzele geçirmiş gibi perişandı. Yataktaydı. Yatağının baş ucundaki elektrige abajur yerine bir gazete geçirivermişti. Geniş masada, yerde kâğıtlar, kitaplar darmadağınktı." (Sazyek, 2018, s. 203).

26 Eylül 1940 tarihli mektupta da "Hamdi Bey'e fakülteye satmasını söyledim, unuttu, tekrarlayacağım." (s. 49) serzenişi Tanpınar'daki unutkanlığın geçici olmadığını göstermektedir. Hatta 18 Aralık 1940 tarihli mektupta da bu mesele tekrarlanmaktadır.

Kaplan'ın, Ahmet Hamdi Tanpınar'la ilgili sıra dışı değerlendirmelerinden biri de Tanpınar'ın siyasete olan ilgisi üzerinedir. 12 Aralık 1940 tarihli bu mektuptan yaklaşık iki yıl sonra Tanpınar'ın milletvekili oluşu göz önünde bulundurulacak olursa genç Kaplan'ın kişilik tahlilinde doğruya yakın tespitlerde bulunduğu düşünülebilir:

Fakülte onu pek memnun etmiyor. Beni şaşırtan bir şey söyledi. -Söz aramızda- Gözü siyasette imiş. Arkadaşlarının mevkilerine bakarak içinde gıpta veya kıskançlık duyuyor ve bu onda kendisinin olmayan bir ihtiras yaratıyor. Onun bu yolu takip edeceğini, istese de muvaffak olacağını zannetmiyorum. Çünkü siyaset başka kabiliyetler ister. Yalnız bu sahte ihtiras belki onun fikirlerini karıştırır, hulya saatlerini doldurur, sanatına, şahsiyetine zarar verir. Hamdi Bey de kendini pek tahlil etmemiş, yapamayacağı ihtirasları kendinden atamamış. Bu münasebetle, âriyet ihtiraslarla ne kadar kabiliyetlerin boşa gittiğini düşündüm. İnkılap zamanının sanatkarlarını bozan en mühim şey bence mebusluk ve siyasi arzulardır. Ahmet Hamdi'yi epeyce öğrendim, bunları bir hatıra şeklinde yazmak istiyorum fakat huzur içinde değilim. "İstikbal" için mühim bir malzeme olurdu. Bana öyle geliyor ki Ahmet Hamdi'de tam sanatkarlık ihtirası da yok. Çünkü hayatını başka türlü tanzim etmiş, başka türlü yaşıyor. Pek zor yazıyor, yazmaktan korkuyor. Onda benim görebildiğim en büyük arzu bohem hayatı yaşamaktır. Bu da Türkiye'de nasıl yapılabilir? Beyoğlu ve eskiden Hamdi Bey'in hayatı hakkında parlak parlak düşündüğüm şeylerin sönük olduğunu gördüm. Hamdi Bey samimi arkadaş olarak Doktor Sadi İrmak'la iktifaya mecbur. Ona da biraz biliyorum ve bizzat Hamdi Bey ona ahmak diyor. Bana öyle geliyor ki bizim münevverler arasında Avrupalı manada bir büyük adam yok yahut ben Avrupa'yı başka şekilde düşünüyorum (s. 57).

Kaplan'ın yukarıdaki ifadeleri, Tanpınar'la ilgili oldukça çarpıcı yargılar içermektedir. Genç Kaplan, Tanpınar'ın siyasete olan ilgisini yakalamışsa da siyasette muvaffak olamayacağı hususunda yanılmıştır. 1943-1946 yılları arasında Maraş milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bulunan Tanpınar, siyasete girmeyi başarmıştır. Kaplan'ın yanıldığı bir diğer husus da Tanpınar'ın münevverliğidir. Kaplan'ın Tanpınar'ın sanatçı ve aydın kişiliğine dair doğru tahminde bulunamamış olması, Tanpınar'ın kendini arayışlarının 25 yaşındaki genç bir öğrenci tarafından idrak edilememiş olmasına bağlanabilir.

Kaplan'ın 28 Aralık 1940 tarihli mektubu Namık Kemal'i anma programı sonrasında yazılmıştır. Mektupta yazılanlar "kestane kabuğundan çıkmış da kabuğunu beğenmemiş" atasözünün vücut bulmuş hâli gibidir. Kaplan, burada Tanpınar'ın hatipliğini beğenmediğini anlatmaktadır:

Hamdi Bey, ilim yapmak istedi, kimse dinlemedi, gençler esnedi. Hamdi Bey'in, bizim gençlerin istediği muayyen belagati yok. "Milli heyecan"dan, "ifrat"tan kaçıyor. Nihat Bey inadına damarlarına bastı. Halide Edip'in nutku sade, güzel bir tahlile dayanıyordu. Bilhassa ihtiyar, titrek, ince kadın sesi ve onun mazesinin hâtırası beni de ara sıra ürpertti. Hamdi Bey ertesi gün Lamartine hakkında bir konferans verdi, gizlice kaçtım (s. 61).

Kaplan'ın, konuşmaları karşılaştırmalı bir biçimde ele alarak yaptığı değerlendirmelerinde, gençliğin verdiği duygusallığın ve hamasetin etkili olduğu görülmektedir. Kaplan, Tanpınar'dan daha gür, gençleri harekete geçirecek canlı konuşmalar beklemektedir. Denemelerinin çok büyük bir kısmında Türk milliyetçiliğinin temel değerleri üzerinde ısrarla duran Kaplan'ın bu beklentisi, normal karşılanmalıdır.

28 Şubat 1941 tarihli mektupta Tanpınar'ın ilişkilerinden bahsedilmektedir. Yüksek tabakadan gayet güzel, evli ve kocasından memnun bir kadının Tanpınar'ın yanına geldiği, konuşup fala baktıkları, dostlarından, edebiyattan bahsettikleri anlatılmaktadır (s. 72, 73). Kaplan'ın bu tarz hususları kaleme alması, tez yazım sürecinde Tanpınar'dan beklediği desteği görememesinden kaynaklanmaktadır. Çünkü mektuplarında Âli Bey'e sıklıkla çalışmasını tamamlayamamaktan yakınmaktadır.

21 Mart 1941 tarihli mektupta Kaplan'ın Tanpınar'la aralarının iyi olduğu görülür. Tanpınar'la Kaplan, bol bol güler eğlenmektedirler (s. 76). 8 Nisan 1941 tarihli mektupta da olumlu hava devam etmektedir. Kaplan, bu durumu aybaşı olduğu için Tanpınar'ın parası olmasına bağlar. Kendisini gezmeye götürmüş, otomobile Emirgan'a gitmişlerdir. Tanpınar burada onların el falına da bakmıştır. Kaplan, bu durumu şaşkınlıkla karşılamıştır. Kaplan'ın unutamadığı bugünde Tanpınar onları hâtıra, nükte, neşe dolu dost ve ağabey kimliğiyle mest etmiş, kendisini sevdirmiştir (s. 77). Bu mektupta Kaplan'ın Tanpınar'la ilgili olumlu düşüncelerinin altında Tanpınar'ın kendisiyle ilgilenmiş olması yatmaktadır. Bu da Kaplan'ın Tanpınar'a dair mektuplarda yer alan düşüncelerinin içinde bulunduğu atmosfere bağlı olduğunu, şartlar değiştiğinde düşüncelerinin de değiştiğini göstermektedir.

Keyifli günlerden tam bir hafta sonra, 15 Nisan 1941 tarihinde yazılan mektupta ise tam tersi bir duygu hâkimdir. Fakültenin Ankara'ya kalkacağı söylenmektedir. Bu durum Tanpınar'ın keyfini kaçırmıştır (s. 82). Burada mevcut durumdan dolayı duyguları etkilenen Kaplan değil Tanpınar olmuştur.

22 Mayıs 1941 tarihli mektup da duygusal gelgitlere örnek teşkil etmektedir. Çünkü Kaplan'la Tanpınar, tekrar güzel bir gezinti yapıp Marmara'da içerek şarkılar söylemişlerdir (s. 85).

17 Haziran 1941 tarihli mektupta edebiyat dünyasındaki iddialaşmalar yer almaktadır. Köprülü'nün Tanpınar'ı tenkit etmesi üzerine Tanpınar, İslam Ansiklopedisi'ne yazdığı "Âkif Paşa" maddesini

Köprülü'ye olan kızgınlığından İslam Ansiklopedisi'nin kısalığına uymayarak upuzun bir makaleye dönüştürmüştür (s. 85).

17 Haziran 1941 tarihli mektupta Tanpınar'ın coşkun bir biçimde "Kırkıma bastım. Ellide işim biter. Namus, hocalık filan tanımayacağım" diyerek bir yuva kurma isteğinde oluşuna yer verilmiştir (s. 88). Kaplan'ın da bu istekten mutlu olduğu görülmektedir.

Tanpınar'ın aşkları birçok çalışmaya konu olmuştur. Meral Ataç Tolluoğlu, çok sık âşık olan Tanpınar'ın öğrencilerinden birine âşık olduğunu ama karşılık alamadığını iddia eder (Tolluoğlu, 1980: 71). Tanpınar'ın aşklarına değinen isimlerden biri de Mîna Urgan'dır. Urgan'a göre Tanpınar, aşk konusunda sürekli dertli görünmekte ve gizemli bir aşkı olduğu izlenimi uyandırmaktadır (Urgan, 2008: 572).

15 Ağustos 1941 tarihli mektupta Kaplan'ın artık Tanpınar'ı kendisine örnek almaya başladığı görülmektedir. Tanpınar'ın tembel, unutkan gibi niteliklerini daha önceki mektuplarında eleştiren Kaplan, artık bu durumları normal görmeye başlamıştır. Hatta normal görmekle yetinmez, kendisinde de Tanpınar'ın bazı özelliklerinin görünmeye başladığını söyler:

Hamdi bey kâh tembel, kâh çalışkan, fakat daima şen. Onun kadar "an"da yaşayan adam görmedim. Hamdi Bey için ne mazi, ne istikbali var. Bir dakika evvelini unuttur. Borcunu da, verdiği sözü de, dersini de. Hâl-i hâzırda ne varsa insan, eşya, kitap, tabiat, onlardan bir eğlence çıkarmasını bilir. Bunun iradî olduğunu zannediyorum. Hamdi Bey inzivada mahvolacak cinstendir. İnsanlar, konuşmalar, oyunlar, gezmeler onun mesut ediyor. Bana da ondan bazı şeyler geçmeye başladı. İçimde eskiden karanlığı duyduğum bedbinlik kuyusunu tamamen kapattı (s. 94).

Bu mektup bir bakıma Kaplan'ın yavaş yavaş olgunlaşmaya başladığını, değerlendirmelerini daha sağduyulu bir biçimde yaptığını göstermektedir.

Kaplan'ın 17 Ağustos 1941 tarihli mektubunda Tanpınar'ın hikâyelerinin "...upuzun bir saçma. Rüyalara, vehimler, delilikler, mücerret şeyler" (s. 95) olduğunu söyleyerek Tanpınar'ın hikâyeciliğine dair olumsuz bir tavır takındığı görülmektedir. Bu değerlendirme, olay hikâyesinin ilkeleri esas alınarak yapılmış bir değerlendirme olarak kabul edilebilir.

11 Ekim 1941 tarihli mektubunda Tanpınar'ın ciddi ciddi çalıştığını (s. 99) söyleyen Kaplan, 4 Şubat 1942 tarihli mektubunda daha önce siyasette şans tanımadığı Tanpınar'ın milletvekili olması durumunda kendisine verilebilecek dersleri ve doçentliğinin ne olacağını düşünmektedir (s. 102).

1 Nisan 1942 tarihli mektup, hem Kaplan'ın hem de Tanpınar'ın yoğun bir çalışma içinde olduklarını göstermektedir. Tanpınar, Kaplan'ın tezini incelemiş ve düzeltilmesi için çoğu yeri işaretlemiştir. Kaplan da bir yandan tezini yazmaya çalışmakta, diğer yandan Tanpınar'ın kitabı için çalışmakta, bir diğer yandan da Behice Hanım'ın tezi için araştırmalar yapmaktadır. Kaplan bir de yokluktan ve kömür bulamadığı için soğuktan şikayetini dile getirmektedir (s. 103). Tüm bunların üstüne Tanpınar, kendisinden doçent olması için güçlü bir eser istemektedir (s. 104). 13 Nisan 1942 tarihli mektupta da hem Kaplan'ın hem de Tanpınar'ın çalışmalarının devam ettiği "Benim doktora hâlâ havada. Hamdi Bey "Edebiyat Tarihi" yazmakta. Ben İnkılap Kütüphanesi'ni alt üst ediyorum" (s. 107) ifadelerinden anlaşılmaktadır. Kaplan'ın içinde bulunduğu maddi sıkıntılar ve tezinin bir türlü bitmemiş olması, meselelere ve Tanpınar'a bakışını da olumsuz etkilemektedir.

17 Ağustos 1942 tarihli mektupta sisteme eleştiri vardır. Yetersiz insanların gözünü yükseğe dikmelerinin bu sistemde normal olduğu dile getirilmektedir:

Tarih ve Dil'de yeni edebiyat kürsüsü, eski edebiyatı da okutan Necmettin Halil'in üzerinde. İçlerine girersem kolayca doçent hatta profesör olabileceğim. Çankaya'ya gittiğimizde Hasan Ali'ye de takdim olduk. O da yazılardan adımlı biliyormuş ve kim olduğumu soruyormuş. Bu kadar çabuk şöhret ve ikbal kapılarının açılışı bana hâlâ hayret veriyor. Böyle şeyler olur mu? Türkiye'nin daha pek çok eski halde kalacağını ben bundan ölçüyorum. Hamdi Bey'in "filan 5 makale ile mebus oldu" demesini şimdi çok haklı buluyorum. İlk mektep muallimlerinin mebusluk hayali kurmaları da boşuna değilmiş. İşin bu acayip kolaylığı, neticesinden beni korkuttu (s. 109).

Mektup bir bakıma Kaplan'ın içinde bulunduğu dönemin panoraması niteliğindedir. Kaplan, bir yandan şöhret basamaklarının hızla çıkılışına, diğer yandan kifayetsiz muhterislerin pişkinliğine hayret etmektedir. Kaplan, mektubun devamında Yahya Kemal ve Tanpınar'ın şiirlerinin hoşuna gittiğini ama ruhuna dokunmadığını belirterek Cahit Sıtkı'nın bazı şiirlerini hepsinden üstün bulduğunu, kendisinin de adeta onun daha mükemmeliyi yapmak istediğini dile getirmektedir (s. 111).

Kaplan, Necmettin Halil'in 2 kitabıyla Ankara'da profesör oluşuna şaşırarak Tanpınar'ın haklılığını kabul etmektedir (s. 113).

6 Ekim 1942 tarihli mektupta Tanpınar'la aralarındaki serinlik "Hamdi Bey ile bir darıldık, barıştık. Şimdi aramızda nazıkçe bir soğukluk var (s. 118-119) şeklinde dile getirilmiştir.

Tanpınar ile Kaplan arasındaki darılıp barışmaların kısa süreli olmadığı Tanpınar'ın mektuplarından da anlaşılmaktadır. Tanpınar, Şubat 1960'ta Paris'ten Tarık Temel'e yazdığı mektubunda Kaplan'ın kendisine dargın gibi olduğunu, hiç mektup yazmadığını söyler (Kerman, 2014, s. 214).

2 Aralık 1942 tarihli mektup da çırağın ustasını beğenmemesine örnek teşkil etmektedir. Kaplan, şiir tahlili hususunda Tanpınar'ı beğenmemektedir:

Mamafih, şimdiden şiir tahlili hususunda Hamdi Bey'i beğenmemeye başladım. Bu bir gurur değil. O cidden metne hiç ehemmiyet vermiyor. Muhayyilesini eserde koşturup gidiyor. Bu sahada ilerleyip ilerlemediğini Fikret tezinden imtihan verirken görecekim. (s. 127).

Kaplan'ın buradaki düşüncelerinin, yukarıda farklı örneklerde de görüldüğü gibi, zamanla kendisini alanda yetkinleşmiş olarak görmesinden kaynaklanabilir. Tez sınavından sonra durumunun ortaya çıkacağını belirtmesi de bu düşünceyi doğrular niteliktedir.

26 Şubat 1943 tarihli mektupta Tanpınar'ın vekil oluşu anlatılmaktadır. Kaplan, kendisine ders verileceğini ve doçent yapılacağını ummaktadır (s. 129). Bu mektupta Kaplan'ın artık meselelere daha farklı bir gözle baktığı görülmektedir. Daha önce Tanpınar'ın vekillik hayâlini gerçekçi bulmayan Kaplan'ın düşünceleri, Tanpınar, vekil olduktan sonra değişmiştir. Kaplan artık memleketin kaderini Tanpınar neslinin belirleyeceğini dile getirmektedir. Kendisinin de on yıl sonra memleketin kaderini tayin edecekler arasında olacağını söylemesi, hocası gibi siyasete girmeye niyetlendiği şeklinde düşünülebilir (s. 130).

5 Nisan 1943 tarihli mektuptan Kaplan'ın seçim heyecanını atlatarak gerçeklerle yüzleştiğini göstermektedir. Kaplan, Tanpınar'ın derslerini idare ettiği için teze çalışmaya vakit bulamamaktadır. Daha önce Tanpınar'ın vekilliği sonrasında alacağı dersleri düşünen Kaplan, bu sefer de ders yükünün fazlalığından şikayetçidir (s. 132).

13 Eylül 1943 tarihli mektuptan Kaplan'ın Tanpınar'ı özlediği anlaşılmaktadır. "Hamdi Bey'i falan gördüğüm yok. Eskisinden daha fazla yalnız fakat neşesiz değilim" sözleri onun psikolojisini ortaya

koymaktadır (s. 141). Bu durum Kaplan'ın, kendisiyle ilgili birçok olumsuz değerlendirme yapmasına rağmen Tanpınar'la olan hayatına alıştığını göstermektedir.

3 Eylül 1944 tarihli mektubunda Kaplan'ın 2. Dünya Savaşı'nın etkisiyle karamsar olduğu görülmektedir. Daha önce Türkiye'nin geleceğini belirleyeceğini söylediği Tanpınar nesline eskisi kadar güvenmemektedir (s. 151). Burada Kaplan'ın bakış açısını etkileyen faktörün, savaş gerçeği olduğu değerlendirilebilir.

18 Kasım 1946 tarihli mektubunda Tanpınar'ın milletvekilliği sonrası tekrar fakülteye döndüğü görülmektedir. Kaplan, artık Tanpınar'ın gölgesi altında kalmak istememektedir:

Hamdi Bey'in yardımcısı durumunda bulunmak istemiyorum. Galiba biraz kendime de güveniyorum. Şimdilik vaziyet tebellür edinceye kadar dersleri ben okutacağım. Hamdi bey gelince bir taksim yapacağız. Ben metin tahlili üzerinde durmak istiyorum. Belki bunu ayrı bir ders olarak teklif edeceğim. Metin tahlili yahut silistik bana çok mühim görünüyor (s. 191).

Bu son ifadeler, bir bakıma "artık ben oldum" mesajı vermektedir. Hocası Tanpınar'dan bağımsız hareket etme isteği, dersleri paylaşma, kendine özgü dersler açma, Kaplan'ın kendi ayakları üzerinde durduğunu hocasına göstermek isteğinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Mehmet Kaplan, hocası Ahmet Hamdi Tanpınar'ın mektupları üzerine yazdığı yazısında sanatkarı besleyen kaynaklardan biri olarak gördüğü mektupları, sanatçının atölyesini, arka planını gösteren unsurlar olarak değerlendirmektedir. Bu çalışma da Kaplan'ın mektuplarla ilgili ortaya koyduğu düşünceden hareketle Kaplan'ın Âli Bey'e (Ölmezoğlu) yazdığı mektuplarının arka planını Ahmet Hamdi Tanpınar ekseninde ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Kaplan'ın mektupları, kronolojik bir biçimde ele alınarak içerik analizi yoluyla onun düşünce dünyasında zamanla meydana gelen değişim anlaşılmasına çalışılmıştır. Mektuplarda Tanpınar'la ilgili olumlu, olumsuz birçok husus içtenlikle dile getirilirken bazı düşüncelerin zaman içinde değiştiği görülmüştür. Kaplan, Tanpınar'ı başlangıçta tembel, okumayan, unutkan, ikili ilişkilerinde sosyal normlara uygun davranmayan, ülkenin geleceğini şekillendirmeye muktedir olamayan biri olarak nitelendirirken daha sonra yazdığı mektuplarda kendisiyle ilgili olumlu düşüncelere yer vermiştir. Kaplan'ın ilerleyen mektuplarında kendisinin de Tanpınar gibi olmaya başladığı açık yüreklilikle dile getirilmiştir.

Kişisel tavırlarında Tanpınar'a benzemekten rahatsız olmayan Kaplan'ın edebî ürünler ortaya koyma ve akademik kimlik açısından farklı düşündüğü tespit edilmiştir. Bu durum Kaplan'ın kendi sanat anlayışını oluşturma çabasından kaynaklanmaktadır. Aynı durum akademik kimliği için de geçerlidir. Özellikle doçent olduktan sonra hocasının gölgesi altında kalmadan istediği dersleri verme arzusu taşımaktadır.

Kaplan'ın Tanpınar'la günlük hayatta çok fazla bir arada bulunmaktan ve onu yakından tanımaktan kaynaklanan farklı görüşlerine rağmen; Kaplan, Tanpınar'ın mütefekkir ve yazar kimliğine her zaman saygı duymuştur.

Mehmet Kaplan'ın yakın arkadaşı Âli Ölmezoğlu'na yazdığı mektuplardan yola çıkarak hazırlanan bu çalışma, Tanpınar'la ilgili farklı bir bakış açısını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu tarz çalışmaların,

farklı sanatçıların mektupları üzerinde de uygulanarak, edebî şahsiyetlerin bilinmeyen yönlerini açığa çıkarmaya katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Arslan, M. (2016). 2. Dünya Savaşı ve Türkiye'de Savaş Ekonomisi. *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 2, 1-14.
- Bilgin Topçu, Ü. (2012). Mehmet Kaplan ve Anadoluçuluk Hareketi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7/1, 1985-1993.
- Büyükkavas, Ş. (1997). Mehmet Kaplan (Hayatı-Fikirleri). (Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Çebi, H. N. (2020). Mehmet Kaplan: Türk Modernleşmesine ve Siyasi Hayatına İlişkin Entelektüel Konumu ve Eserleri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Dayanç, M. (2013). Mehmet Kaplan'ın Kendi Ağzından Hayatı: Eskişehir Dönemi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (Özel Sayı), 45-58.
- Edgü, F. (2000). Tanpınar ve Ulysses. *Kitaplık*, 40, IV.
- Kaplan, M. (1992). *Âli'ye Mektuplar*. (Haz. Zeynep Kerman-İnci Enginün). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (1990). Hamdi Bey'i Nasıl Tanıdım. *Dergâh*, 1, 23.
- Kaplan, M. (2015). *Yavaş Yavaş Aydınlanan Tanpınar*. (Haz. Zeynep Kerman). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kerman, Z., Enginün, İ. (2000). *Mehmet Kaplan Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kerman, Z. (2014). *Tanpınar'ın Mektupları*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Okay, O. (2003). *Mehmet Kaplan'dan Hatıralar... Mektuplar....* İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları
- Sazyek, E. (2018). Anılarda Tanpınar. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi-Journal of Turkish Researches Institute*, 62, 201-226.
- Soydaş, H. (2019). Mehmet Kaplan'ın Erzurum Günlerine Ait Tartışmalar ve Atatürk Üniversitesi İkinci Ders Yılı Açılış Notları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 63, 493-528.
- Tolluoğlu, M. A. (1980). *Babam Nurullah Ataç*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ulus, G. (2020). Mehmet Kaplan'ın "Âli'ye Mektuplar"ında "Alain" İzleri. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür-Sanat-Mimarlık Dergisi*, 6, 237-255.
- Urgan, M. (2008). Kadın Dırdırı Dinlememek İçin Bekâr Kaldım. A. Uçman, H. İnci (Yay. haz.). *Bir Gül Bu Karanlıkarda* içinde (s. 571-572). İstanbul: 3F Yayınevi.